

na prodaj. „Jaz sam sem si ga izredil; ga hočem tedaj tudi sam jašiti“ — je djal.

Listje po drevji je začelo že rumeneti, nastopila je jesen i približal se je že dolgo očekovani čas za vojsko. Tri dni poprej pa pošlje Sibinjanin teharsko četo naprej. Do Drave se jim ni en Turk prikazal; al ko Dravo preplavajo i v lepi slavonski Srem pridejo, se jim prikažejo prvi turški turbani. Fantje ukaje za vsakem lov napravijo. Ako ga nobeden doseči ni mogel, Janezov zelenko ga je gotovo došel. Veseli so tako podili raztreseno posamno turško derhal pred seboj unkraj Donave i Save. V treh dneh ni bilo ne enega Turka več v celem Sremu. V Zemunu, vstribic turškega Beligrada, so se vstavili, pričakaje Sibinjanina s križarsko vojsko. Tako jim je povelje velevalo. Čez teden dni pride vojska i z njo tudi barke po Donavi za prevožnjo na turško stran. Tudi sedaj si ni dala teharska četa časti vzeti, da ne bi bila prva se na turško stran prevozila, i tako Turkom branila, prečiti prestop ostale križarske vojske. Samo junaškemu postopanju teharskih fantov so se imeli križari zahvaliti, da so brez vseh zaprek i over tako srečno na turško zemljo stopili. Perva skerb Sibinjaninova je tedaj bila, Turka v gradu tako od vseh strani obleči, da ni mogla živa duša ne ven ne noter. Njegov namen je bil, jih v terdnjavi tako izglediti, da bi grad jim izročili brez boja. Al Turki v terdnjavi so bili z vsem obilo preskerbljeni. Da bi jih bila še enkrat večja množica bila, lahko bi se bili preživili s svojimi velicimi kupi mnogoterega živeža leto i dan.

(Konec sledi.)

Ogled po svetu.

Kako Amerikancom délo spod rok gré.

„Kaj se pravi res delati, se mora učiti Evropejec, bodi si kterege stanú koli, v Ameriki.“ Tako piše Jul. Fröbel v bukvah, ktere je spisal v nemškem jeziku z napisom „Die deutsche Auswanderung.“ Da je res tako, čujmo, kaj Griessinger o tem piše, kako se v Ameriki dela.

Delati mora človek povsod na svetu, ako si hoče svoj kruh služiti, in Stvarnik je dobro védel, zakaj je delo ustvaril. Saj pa človek tudi ni nikolj srečnejši kakor zvečer, kadar delapust pride in si more reči: „Danes sem sopeset svoje delo opravil.“

Dela se pa na svetu kaj različno; tako, postavimo, se dela na starem svetu, to je pri nas v Evropi po starem, na novem svetu, to je, v Ameriki pa po novem.

Sto in stokrat slišiš tega in unega v Ameriki reči: „Da! ako bi bil doma v Evropi delal kakor delam tukaj, bi si bil ravno toliko zaslužil ali pa še več.“ To je gola resnica, pa ne gledé na težavnosti déla, ampak le gledé na to, kako se dela.

Čas za delo je v celi Ameriki enako odmerjen. Dela se deset ur na dan in sicer od sedmih do dvanajstih, in od ene do šestih. Pri nas terpi delo dostikrat dvanajst in še več ur namesti desetih. V Ameriki teče tudi bolj voda v gerlo in kaj dostikrat mora delavec „čez uro“ delati; pa delo „čez uro“ se posebej plačuje, in delavec, kteri mora ponoči delati, dobi še enkrat toliko plačila, kakor za enaki čas podnevi. Kdor dela na tako imenovane „štuke“, je gospodar svojega časa; dela, kadar ga je volja.

Kar se tiče časa za delo, ni tedaj med Evropo in Ameriko nobenega razločka. Enaka je tudi, kar zadeva težavnosti dela. Kovač ne bo nikjer na svetu s šivanko na železo pribijal, tesar si mora s sekuro žulje delati, v Novem Jorku ravno tako kakor v Ljubljani. Težavnost dela se ravna po tem kakor je rokodelstvo: Krojač se vtrudi s sejo, brivec pa s hojo. Tako je povsod na svetu. Vsaka dežela pa stoji toliko bolj na terdnem, kolikor bol

opravljajo najtežje dela z mašinami. Za tega voljo je v tej reči Amerika prekosila vse druge dežele. Ena mašina stori v enem dnevu, kar bi sto ljudi komaj v tednu storilo, in vsako uro se poslužujejo delavci mašine skoraj v vsaki fabriki za posamne opravila, kterih bi brez nje nikakor ne mogli tako hitro in tako lično doveršiti. V kaki majhni fabriki bi se taka mašina res ne splačala, al v Ameriki naredé, da se splača. Kje delajo tedaj oistreje in težje, v Ameriki ali pri nas? Gotovo pri nas, — ako hoče delavec svoje dolžnosti spolnovati, da res dela in nikakor ne trati časa.

Pa ravno tū je vozal in v vozlu tern! „Kako se dela“ v tem je ravno razloček med nami v Evropi in pa med Ameriko. Pridi v Ameriko in prinesi svoje stare kopita, svojo staro počasnost in tudi svojo staro lenobo sabo — oj, kako kmali se boš spreobernal! Kako kmali se boš znal v minuti trikrat na peti zasukati, ko si se v svoji domovini v poli ure komaj enkrat obrnil. Tū se pravi: ali ne služiš nič, ali pa moraš svojo počasnost poslati rakom žvižgat. — V Ameriki ne reče vsak rokodellec zastonj, da mora začeti še le od konca se učiti. In to mora slednji storiti, če je še tako pripraven, ne toliko zavoljo tega, ker mora orodje drugače prijeti, ampak ker mora tudi drugače stopati. V Ameriki preteče ura že v 40 minutah! Le poglej kakega našega zidarja. Glej, kako stoji pred kamnom, ki ga ima na zid spraviti! Kako otožno ga najpervo trikrat ogleda, potem poskuša ga premakniti, pa ga zopet pusti in se oddahne, potem svoj pošét iz žepa izleče, kamen, ki ga je že desetkrat zmeril, še enkrat zmeri, ga potem na pol pokonci postavi, se spet oddahne, zdaj kamen vzdiguje, pomagača kliče, kamen trikrat oberne, da mu prav leži, in ko je „junak“ vse to „težko“ delo doveršil, si še eno — pipico natlači! Ravno ta zidar ti bo spravlil v ravno tolikem času deset kamnov na njih mesto, če se je le tri mesce pred v Ameriki delati učil. Tako je. — Koča, kakor so naše škatlam podobne hiše, je v Ameriki v 14 dneh, — velika čedna hiša vsa iz kamna pa v 2 dveh mescih od tal do verha dodelana; pri nas je treba eno, če ne poldrugo leto preden je gotova. Ondi je drugač, kakor si pri nas le misliti moremo. Ako hoče kdo, postavimo, okna v celi hiši vdelati, ne potrebuje več ko en dan; gré namreč kar v fabriko, kjer delajo okna; tū si jih kupi kolikor in kakoršnih potrebuje in gospodar fabrike mu jih pripelje v desetih minutah pred hišo in se ne makne z mesta, dokler niso okna vdelane. Ali, postavimo, če hočeš pri nas peč postaviti, moraš iti h lončarju jo kupit, potem kupiš kamna, apna in peska. To vse dobiš morebiti še le čez en teden; zdaj greš po zidarja, kteri ti peč postavi, potem po kovača, da ti žlod naredí; ko ga naredí, greš zopet po zidarja, da luknjo prebije; potem pride zopet kovač in vloži žlod; nazadnje pride še enkrat zidar, da žlod vzida in peč zamaže in osnaži. Prav po sreči mora vse iti, da je peč v dveh tednih za kurjavo izdelana! V Ameriki greš kar h lončarju, si izbereš peč in v eni uri jo imaš ravno tako postavljeno v hiši.

(Konec sl.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Siska 12. dec. — Še zmiraj je kupčije malo, skor da nič. Poslednji teden je bilo le kakih 1000 vagánov pančovske pšenice po 3 gold. 33 kr., 400 vag. stare banaške po 2 fl., 1000 vag. pa nove po 1 gold. 40 kr., in okoli 270 vagánov novega banaškega ovsa po 1 gold. 24 kr. prodano. Za pšenico ni upanja, da ji bo cena kaj kmali poskočila; s koruzo bo pa na spomlad gotovo bolje; če se tudi ne bo z velikim dobičkom prodajala, se je bo pa gotovo veliko spečalo, ker je blago kaj lepo in zavoljo nizke cene bojo segali kupci zlo po nji.

Iz Reke 11. dec. — Žalostni slišimo, da vsi inženirji, ki so skozi 3 leta trasirali pot za železnico od St.

Petra v Reko, so na Dunaj poklicani, in ker se bojo nek tudi vse priprave za to delo po očitni dražbi prodale, nam je zginila tudi zadnja iskrica upanja, da bi utegnili železnico v naš kraj dobiti.

Iz Koroškega. Veselo novico imam danes priobčiti. Za knezoškofa kerške (Gurker) škofije smo dobili obče znanoga in obče ljubljeno gosp. Valentina Wiery-a, doktorja svetoga bogoslovstva, rojenoga v Koroškej, spisovatelja nemškega in slovenskega. Bili so popred za duhovnika (spirituala) v celovškem bogoslovskem seminišču, zatem za korarja labudske diecese, in zadnjič za korarja v Solnogradu, kjer so si po svojej blagosti i visokoj učnosti pridobili serca vseh. Za škofa kerškega so jih posvečevali v Solnogradu letos 21. novembra, in vse v Koroški se je veselilo prihoda novoposvečenoga knezoškofa. Mnogo duhovnikov, odbor mestne celovške oblasti in mnogo gospôde se je peljalo Njim 4. decembra naproti do Velkovca (Völkermarkt) sprejemati Jih. V Celovcu Jih je dočkala pred škofijskom gradom množica ljudstva, pri vratih grada pa 75 let stara mati svetloga knezoškofa. Milo je bilo viditi, ko so svetli knezoškof tam svojo mater objeli. Slovesno upeljevanje novoposvečenoga knezoškofa v glavno njegovo cerkev je bilo 8. decembra; zbralo se je v cerkvi sv. Duha v Celovcu več od 70 duhovnikov, najvišje oblasti svetovne in vojaške in odtod je šel svečani sprovod v glavno cerkev svetih apostelnov Petra in Pavla; na obeh stranéh sprovoda je stala vojaščina v častnej paradi, sila ljudstva se je nalezla iz mesta in iz dežele, od vseh oken vseh hiš, kjer je šel sprovod, su povešali koverje (Teppich) na znamenje veselja. Ta svečanost je bila vse nekako serčneja in veselejša kakor so ne redko samo službene svečanosti. Po dokončani službi Božji je bila gospodska gostija, zvečer je bila velika baklada, pri kateroj je vojaška muzika pesni delala. Za to svečanost so Slovenci izdali in razdelili krasno tiskano slavivno pesmarico z deveterimi samo slovenskimi pesmami na čast novomu knezoškofu pod naslovom:

Prečastitemu visokoučenemu in svitlemu

gospodu gospodu

Valentinu Wiery,

doktorju sv. bogoslovstva, častnemu korarju Lavantinskemu itd. itd. škofu kerškemu in knezu avstrijskemu koroški Slovenci.

Svetli knezoškof so izdali tudi pastirski list. Do sadaj se je dajalo nam Slovencom v kerški škofiji vse samo v nemščini in nič po slovensko. Pogosto smo se ozirali žalostni na srečnejši bratre Slovence v bližnjih škofijah, kateri dobivljajo take stvari v svojem milom materinskem jeziku, žalostni res smo se ozirali, ker nas do sadaj taka sreča nikdar ni doletela — pa kakor jasen blisk je švignula radostna novica po našej slovenskoj strani: Naš ljubleni svetli knezoškof so izdali pastirski list tudi v našem materinskem slovenskem jeziku; zato glasno Slovenci koroški zakličemo: Slava Valentinu svetlomu knezoškofu našemu! Slava! Majar.

Iz Ljubljane. Slišali smo, da bode Vodnikov „Album“ do njegovega godú gotov; pošiljanje prvotiskov do njih pisateljev v popravo (korekturo) mudí delo zeló. — Slovensko slovstvo bo kmali pomnoženo z novimi, zeló potrebnimi bukvami porodostlovja; dodelan je namreč že 1. del (9 pól) tega nauka za babice slovenske, ki ga spisuje naš častiti gospod prof. dr. Valenta. Odlikuje se to delo memo vseh drugih ne le v tem, da se babištvo (Hebammenkunde) razlaga po najnovejših skušnjah porodostlovja, temuč tudi v tem, da zapopada vse tiste nauke na drobno, katerih babica ravno kot djanska pomočnica pri materah in novorojenčkih najbolj potrebuje; jezik je lepo po domače osnovan in razumljiv; tehnični izrazi (in to je v znanstvenih bukvah prevažna reč) so dobro izvoljeni in v soglasju s tem, kar je naše slovensko slovstvo

poslednje leta na tem polji iznova ustvariti moglo; verh vsega tega so anatomske nauki razjasnjeni z ličnimi in natančnimi podobami iz tiskarnice Blaznikove, ktere bojo veliko polajšale razumenje te umetnosti. Celo delo bo v kratkem dodelano; vsem šolam po Slovenskem in gotovo tudi v Zagrebu bo ravno tako dobro došlo kakor babicam vsem, ktere se pečajo v mestih in po kmetih s tem opravilom.

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. Sliši se, da so presvitli cesar 2. dan t. m. novo občinsko (srenjsko) postavo poterdili. Koliko je gotovega na tej novici, bomo kmali zvedili.

— V kratkem je pričakovati važnih naredb za končno uravnava dnarstvenih zadev v našem cesarstvu; sliši se namreč, da dunajska banka vprihodnje ne bo več v tisti ozki zvezi z državnim (cesarskim) dnarstvom, ampak da bode sama svoja in samostojna.

— Sliši se, da se bodo vprihodnje magistratom izročile obravnave zapuščin; pripomožni jim bodo notarji.

— Na c. kr. dunajsko-teržaški železnici se začne ob novem letu nova tarifa na podlagi colne teže in po novem dnarju. Osebe bodo plačevale za vsako miljo pota na berzovlaku 43 kr. v I., 32 kr. pa v II. razredu, — na navadnem tako imenovanem poštnem vozu 36 kr. v I., 27 kr. v II. in 18 kr. v III. razredu. Tudi posebni vlaki se morejo najemati. Od blaga se plačuje za miljo in colni cent v I. razredu $1\frac{7}{10}$ kr., v II. razredu $2\frac{6}{10}$ kr. in v III. razredu $3\frac{5}{10}$ kr. Blago se bo sploh razredovalo kakor doslej; od oglja, žita, krompirja, sočivja, železa, lesa za stavbe, cvilha, platna za jadra, in od kolonijalnega blaga, ki gré iz Tersta ali Reke na Dunaj, se bo pa manj plačevalo.

— 15. t. m. se je pervikrat začela vožnja za ljudi po železnici med Dunajem in Lincom; vožnja za blago se bo začela po novem letu.

— Te dni je prišel „zakonik za Černo goro in Berdo“ na Dunaji v nemški prestavi na svetlo; obsega samo 95 paragrafov.

Iz Galicije. 11. t. m. so pokopali v Lvovu prečast. gosp. Samuela Cirila viteza Štefanoviča, jermenskega metropolita in nadškofa, kateri je umerl po kratki bolezni 107 let star; bil je 84 let duhoven, višji škof pa 26 let. To leto so umerli v Lvovu trije višji škofje, in sicer je umerl mesca januarja rusinski nadškof in kardinal Levicki, mesca julija katoliški nadškof vitez Baranekki, tretjega so pa pokopali ta mesec. Namesti treh nadškofov ni zdaj v Lvovu nobenega.

Iz vojaške krajine. Razbojnika Petro Popovića, kateri je bil več let strah in groza Turku in je nedavnej iz Bosne v naše cesarstvo pribežal, je ujel 29. novembra nek graničar v svoji hiši; odpeljali so ga v Petrinjo. Pravijo, da so Turki obljubili 300 cekinov tistemu, kateri ga zasači.

Iz serbske vojvodine. Po Temešvaru se je zatosila govorica, da se ima vojvodina serbska s temeškimi Banatom sopet z Ogerskim zediniti.

Iz Rusije. Nikanor Njegoš, metropolit Černe gore in Berde, kateri je šel v Petrograd škofovsko posvečenje prejet, je bil ondi serčno sprejet od duhovšine in od ljudstva, zlasti pa od carove rodbine. Bil je pred carom, carinjo in careviči; car mu ni le zagotovil samo velike podpore, privolil mu je tudi dnarjev za Černo goro pobirati; vernil se bo metropolit zavoljo tega čez Moskvo in Kiev. V nagovoru zastran poberanja milodarov razglašenem je stiska Černe gore živo živo popisana; med drugim je v tem nagovoru tudi povedano, da je bila za Černogorec v poslednji vojski taka sila, da so mogli pismenke svoje tiskarnice v kugle za strelivo prelivati, — da hrepené podučeni biti, da pa nimajo ne cerkev, ne šol, ne bukvarnic, in da se nadjajo, teh pomočkov národne omike pri svojih so-